

STÆKKUN MÓTTÖKU-, FLOKKUNAR- OG URÐUNARSVÆÐIS AÐ STRÖND, RANGÁRÞINGI YTRA

Álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum

HELSTU NIÐURSTÖÐUR OG ÚRBÆTUR

Það er niðurstaða Skipulagsstofnunar að sýnt hafi verið fram á nauðsyn stækkunar og breytingar á móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæði Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs. í landi Strandar í Rangárþingi ytra. Skipulagsstofnun telur að hvernig til tekst um áhrif starfseminnar á umhverfið sé alfarið háð verklagi og vinnubrögðum á rekstrartíma athafnasvæðisins. Skipulagsstofnun bendir á að brýnt sé að þannig verði staðið að verki að ekki sé hætt á mengun jarðvegs og vatns í nágrenni svæðisins.

Skipulagsstofnun telur að fyrirhuguð stækkun á móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæði Sorpstöðvar Rangárvallasýslu í landi Strandar eins og hún er kynnt í matsskýrslu sé ásættanleg og muni ekki valda verulega neikvæðum og óafturkræfum áhrifum. Skipulagsstofnun leggur til að við framkvæmdaleyfisveitingu verði sett eftirfarandi skilyrði:

1. Sorpstöð Rangárvallasýslu þarf að tryggja að tímabundin geymsla spilliefna sé á vökvaheldu undirlagi.

1 INNGANGUR

1.1 ATHUGUN SKIPULAGSSTOFNUNAR

Þann 4. júlí 2006 sendi Sorpstöð Rangárvallasýslu bs. frummatsskýrslu um stækkun móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæðis að Strönd í Rangárþingi ytra til athugunar hjá Skipulagsstofnun, samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b.

Framkvæmdin og frummatsskýrsla voru auglýst opinberlega þann 14. júlí 2006 í Lögbirtingablaðinu, Morgunblaðinu, Fréttablaðinu og Búkollu. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 14. júlí til 25. ágúst 2006 á Skrifstofu Rangárþings ytra, í Þjóðarbókhöðunni og hjá Skipulagsstofnun. Frummatsskýrslan var einnig aðgengileg á Netinu: www.honnun.is. Skipulagsstofnun leitaði umsagnar Rangárþings ytra, Heilbrigðiseftirlits Suðurlands og Umhverfisstofnunar. Skipulagsstofnun sendi umsagnirnar til framkvæmdaraðila. Engin athugasemd barst Skipulagsstofnun á kynningartíma.

Þann 14. desember 2006 sendi Sorpstöð Rangárvallasýslu matsskýrslu um stækkun móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæðis að Strönd í Rangárþingi ytra til Skipulagsstofnunar og óskað eftir álitni stofnunarinnar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Við undirbúning tillögu að matsáætlun var farið á vettvang á fyrirhugað framkvæmdasvæði.

1.2 GÖGN LÖGÐ FRAM VIÐ ATHUGUN SKIPULAGSSTOFNUNAR

Frummatsskýrsla. Stækkun móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæðis að Strönd í Rangárþingi ytra. Júlí 2006.

Önnur gögn: Hefti með viðaukum.

Umsagnir bárust frá:

- Rangárþingi ytra með bréfi dags. 13. júlí 2006.
- Heilbrigðiseftirliti Suðurlands með bréfi dags. 22. ágúst 2006.
- Umhverfisstofnun með bréfi dags. 24. ágúst 2006.

Engin athugasemd barst á kynningartíma.

Matsskýrsla: Stækkun móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæðis að Strönd í Rangárþingi ytra. Desember 2006.

2 FRAMKVÆMD OG MARKMIÐ

Sorpstöð Rangárvallasýslu bs. fyrirhugar stækkun og breytingar á móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæði sínu í landi Strandar í Rangárþingi ytra. Núverandi starfsleyfi heimilar urðun á 500 tonnum á ári af blönduðu sorpi á svæði sem er um 10 ha. Stækkun svæðisins er um 17,6 ha norður af núverandi svæði, þar sem tekið yrði á móti og meðhöndluð allt að 5.200 tonn af úrgangi árlega. Þar af yrði heimilt að urða árlega allt að 2.500 tonn af óvirkum úrgangi og stórgerðum byggingarúrgangi. Þá yrði leyfilegt að urða allt að 800 tonn af formeðhöndluðum lífrænum úrgangi á ári, s.s. sláturúrgangi, enda sýni Sorpstöð Rangárvallasýslu fram á að ekki séu aðrar leiðir færar. Sorpstöð Rangárvallasýslu hefur verið starfrækt frá árinu 1993 og er hún aðili að Sorpstöð Suðurlands bs. Starfsvæði sorpstöðvarinnar er Rangárvallasýsla að undanskildum Eyjafjöllum og sér hún um alla meðhöndlun og förgun úrgangs á starfssvæðinu og söfnun hvers kyns úrgangs, s.s. spilliefna, eiturefna, rúlluplasts, hjólbarða og byggingaúrgangs. Einnig annast sorpstöðin móttöku og urðun slátur- og kjötvinnsluúrgangs frá ýmis konar starfsemi á svæðinu. Sorpstöðin safnar og flytur

allan heimilisúrgang af starfssvæðinu að urðunarstað Sorpstöðvar Suðurlands að Kirkjuferjuháleigu í Ölfusi. Tilgangur framkvæmdarinnar er að gera sorpstöðina betur í stakk búna til að þjóna samlagssvæðinu í samræmi við nýtt starfsleyfi fyrir starfsemina að Strönd. Markmiðið með breytingu á sorpstöðinni er að áfram verði tekið á móti margs konar úrgangi til flokkunar og urðunar og að tilhögun framkvæmdarinnar sé ásættanleg í umhverfislegu tilliti þannig að framtíðarlausn fái stöð á tilhögun sorpmála á starfssvæði samlagsins.

3 NIÐURSTAÐA UM MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

3.1 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

3.1.1 Sjónræn áhrif

Samkvæmt matsskýrslu verða áhrif stækkunar athafnasvæðis sorpstöðvarinnar á ásýnd breytileg eftir sjónarhornum. Vegna þess hve landið sé flatt muni stækkunin ekki sjást frá Þjóðvegi 1, nema að takmörkuðu leyti, þar sem stækkunin sé öll í norðaustur frá veginum. Stækkunin verði meira áberandi frá Kirkjubæjarvegi, austan svæðisins, sem liggja nánast samsíða svæðinu. Fram kemur að samkvæmt Aðalskipulagi Rangárbings ytra 2002-2014 sé skipulögð frístundabyggð í rúmlega 3 km fjarlægð frá athafnasvæðinu og verði það ekki áberandi séð frá byggðinni. Fram kemur að fyrir utan brotajárn sem sé á geymslusvæði sorpstöðvarinnar, rísi framkvæmdasvæðið 2-4 m upp yfir umhverfið. Fjarlægð frá svæðinu sé því lyklatríði við mat á sjónrænum áhrifum þar sem svæðið verði fljótt ógreinilegt með aukinni fjarlægð. Til að takmarka sjónræn áhrif séu gerðar 2-4 m háar jarðvegsmanir umhverfis athafnasvæðið til þess m.a. að skerma það af og minnka fókhattu á svæðinu. Í manirnar sé sáð grasfræi og fyrirhugað sé að planta í þær trjágróðri í framtíðinni. Sjónræn áhrif stækkunarinnar séu ekki talin veruleg.

3.1.2 Áhrif á landnotkun og skipulag

Í matsskýrslu kemur fram að mikilvægt sé fyrir matvælaframleiðslu á svæðinu að hafa aðgang að móttökustöð fyrir slátur- og kjötvinnsluúrgang. Það sé einnig kostur fyrir landbúnaðarsvæði eins og Rangárvallasýslu og aðra starfsemi að hafa sorpstöð miðsvæðis til að koma tilfallandi úrgangi á þar til bærán móttökustað í stað þess að fara um langan veg til urðunar. Fram kemur að hvorki fjúkandi rusl né ólykt berist frá urðunarstaðnum. Ekki sé því um að ræða almenn óþægindi af starfseminni. Áhrif stækkunar sorpstöðvarinnar á aðra landnotkun, s.s. rekstur frístundabyggðar og golfvallarins að Strönd teljist vera bein en afturkræf, þar sem hægt sé að loka sorpstöðinni, auk þess að vera varanleg á starfstíma sorpstöðvarinnar. Ekki sé talið að núverandi starfsemi sorpstöðvarinnar hafi neikvæð áhrif á þessa þætti og því teljist áhrifin vera óveruleg.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurlands kemur fram að nágrannar stöðvarinnar hafi kvartað undan foki frá starfseminni. Í svörum Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs. kemur fram að til að minnka fok frá svæðinu verði reistar manir umhverfis framtíðar urðunarsvæðin og verði færanlegar foggirðingar notaðar umhverfis hvert svæði meðan urðun þar fari fram. Þessar ráðstafanir séu vel til þess fallnar að draga sem mest úr foki á svæðinu, en tæknilega sé erfitt að hefta það algjörlega, m.a. vegna veðurskilyrða sem geti verið á svæðinu meðan á urðun standi.

Fram kemur í matsskýrslu að athafnasvæði Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs. Að Strönd er skilgreint sem „Urðunarsvæði sorps“ í Aðalskipulagi Rangárbings ytra

2002-2014. Deiliskipulag fyrir sorpstöðina hafi verið gert árið 1993 og sé enn í gildi, en lokið sé gerð tillögu að nýju deiliskipulagi á 17,6 ha svæði norðan núverandi urðunarsvæðis. Svæðið fylgi landamerkjum jarðarinnar Strandar, sem sé í eigu Rangárþings ytra, að Kirkjubæ annars vegar og að Varmadal hins vegar.

3.2 ÁHRIF Á VATNSGÆÐI

3.2.1 Áhrif á grunnvatn

Í matsskýrslu kemur fram að dýpi á grunnvatn sé um 10 m. Um sveiflur á grunnvatnsborði milli árstíða og ára sé ekkert vitað en þær gætu verið á bilinu 1-2 m. Ljóst sé að sigvatn frá sorpstöðinni fái allmikla síun áður en það sameinist grunnvatni. Engar mælingar séu til á halla grunnvatnsborðs eða stefnu grunnvatnsstrauma. Við þær aðstæður sem ríki á Rangárvöllum sé langlíklegast að grunnvatnsborð halli í stórum dráttum líkt og landslag á yfirborði og að stefna grunnvatnsstraums sé frá norðaustri til suðvesturs. Áhrif starfseminnar á vatnafar, sé fyrst og fremst vegna urðunar úrgangs sem geti leitt til þess að sigvatn frá honum berist í grunnvatn. Vart hafi orðið grunnvatnsmengunar í vöktunarholum á svæðinu á árinu 2003 en talið sé að um einstakt tilfelli hafi verið að ræða, hugsanlega vegna urðunar á mjög blautum sláturúrgangi enda hafi næstu mælingar sýnt viðunandi ástand. Af framangreindu megi draga þá ályktun að hætta sé á grunnvatnsmengun þegar mjög blautur sláturúrgangur sé urðaður. Slík urðun sé ekki heimil í dag og vöktun hafi sýnt að styrkur mengunarefna í grunnvatni sé undir viðmiðunarmörkum. Áhrif á grunnvatn séu því talin óveruleg miðað við núverandi fyrirkomulag urðunar. Endurskoðun starfsleyfis standi nú yfir og þar sé að finna ákvæði um aukna vöktun grunnvatns.

Í umsögn Umhverfisstofnunar kemur fram að ef ekki sé gert ráð fyrir botnþéttingu urðunarreina þurfi að tilgreina mögulegar mótvægisáðgerðir aukist styrkur næringarefna í grunnvatni. Í svörum Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs. er bent á að með umsókn um endurnýjun starfsleyfis sé viðbragðs- og neyðaráætlun sem gripið verði til ef slík staða kemur upp.

3.2.2 Áhrif á yfirborðsvatn

Í matsskýrslu kemur fram að sand- og malarlögin í efri hluta setlaganna á svæðinu séu vel vatnsleiðandi og því sé lítið um rennsli á yfirborði. Hróarslækur og Strandarsíki séu einu lækirnir á milli Rangáanna. Hróarslækur falli í Ytri-Rangá og Strandarsýki í Eystri-Rangá en í vætutíð og leysingum renni vatn að auki um Síki, Skollagróf og Hofssíki. Athafnasvæðið sé nálægt því að vera á vatnaskilum Hróarslækjar og Strandarsíkis en sé þó líklega allt á vatnasviði þess síðarnefnda. Þurr vatnsfarvegur liggja í gegnum svæðið og um hann geti runnið vatn í stórrigningum og leysingum til Strandarsíkis. Slíkt hafi þó ekki gerst um árabíl. Úrgangur sé hins vegar hvorki urðaður á yfirborði né í vatnsfarveginum og komist því ekki í snertingu við yfirborðsvatn sem hugsanlega rynni um farveginn.

3.2.3 Áhrif á vatnsból og brynningarsvæði

Í matsskýrslu kemur fram að athafnasvæðið að Strönd sé fjarri öllum meiriháttar vatnsbólum og vatnsverndarsvæðum. Vatnsból Hellu séu við Ytri-Rangá norður af Helluvaði í 6 km fjarlægð og hugsanleg framtíðarvatnsból við Geldingalæk séu enn fjær. Vatnsból Hvolsvallar séu í Krappa nálægt Eystri-Rangá í 9 km fjarlægð. Vatnsból Þykkvabæjar séu í lindum austan Ytri-Rangár í grennd við Selalæk, í um 5 km fjarlægð. Golfvöllurinn á Strönd og bæirnir næst svæðinu og allt suður í Oddahverfi séu tengdir vatnsveitu Hellu. Einkavatnsból séu í Varmadal og á Kirkjubæ en þau séu fjarri svæðinu og standi hærra í landinu. Ekki sé vitað til að

orðið hafi mengun í nágrenni svæðisins sl. ár né eftir mengunarskotið að Strönd síðla árs 2003. Í ljósi þessara niðurstaðna auk þess sem magn sláturúrgangs muni minnka verulega, megi draga þá ályktun að vatnsbólum og brynningarstöðum sé ekki hættu búin af starfsemi. Áhrif á vatnsból og brynningarstaði séu talin óveruleg.

3.3 ÁHRIF Á MENNINGARMINJAR

Í matsskýrslu kemur fram að samkvæmt úttekt Fornleifaverndar ríkisins séu engar fornleifar á fyrirhugðu framkvæmdasvæði.

3.4 ÁHRIF Á GRÓÐUR OG FUGLA

Í matsskýrslu kemur fram að undir fyrirhugaða stækkun svæðisins fari að hluta til ræktað land og að hluta til lítið gróinn sandmelur. Landið sjálft sé töluvert raskað og ólíklegt sé talið að breytingar á gróðurfari svæðisins muni hafa neikvæð áhrif á fugla. Áhrifin framkvæmdarinnar á gróðurfari séu bein og neikvæð í þeim skilningi að núverandi gróður tapist. Í stað þess gróðurs sem forgörðum fari verði svæðið grætt upp að nýju og því sé um að ræða tímabundin neikvæð áhrif.

3.5 VÖKTUN

Í matsskýrslu kemur fram að á svæðinu hafi verið boraðar 6 eftirlits- og athugunarholur niður í grunnvatn. Sýnataka úr grunnvatni hafi verið gerð einu sinni á ári samkvæmt ákvæðum í starfsleyfi. Í öllum greiningum vatnssýna utan einnar hafi mæligildi verið undir losunarmörkum. Mæling frá desember 2003 hafi sýnt hærri gildi fyrir styrk lífræna efna (COD og NH₄) heldur en heimilt hafi verið samkvæmt starfsleyfi og orsökkin hafi verið urðun á mjög blautum sláturúrgangi síðla árs 2003. Slíkri urðun hafi verið hætt og hafi efnamælingar grunnvatns í kjölfarið sýnt að styrkur lífræna mengunarefna sé aftur kominn í viðunandi horf. Lagt sé til að sýnataka verði aukin í tvær á ári til að fá samfelldari mæliraðir og hugsanlega breytingu innan ársins. Samráð verður haft við starfsleyfisútgefanda um tilhögun og tíðni sýnatöku og mælinga.

3.6 STAÐA SKIPULAGS OG LEYFISVEITINGA

Varðandi stöðu skipulags og leyfisveitinga vegna stækkunar móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæðis að Strönd í Rangárþingi ytra bendir Skipulagsstofnun á eftirfarandi:

- Breyta þarf Aðalskipulagi Rangárþings ytra 2002-2014 þannig að greinilega komi fram afmörkun stækkaðs athafnasvæðis.
- Breyta þarf gildandi deiliskipulagi Sorpstöðvar Rangárvallasýslu Strönd frá árinu 1993 til samræmis við stærra fyrirhugaða starfsemi.
- Framkvæmdirnar eru háðar framkvæmdaleyfi Rangárþings ytra skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b.
- Framkvæmdin er háð starfsleyfi Umhverfisstofnunar samkvæmt lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun.

4 NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Í samræmi við 11. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. hefur Skipulagsstofnun farið yfir matsskýrslu Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs. sem lögð var fram samkvæmt 10. gr. sömu laga. Matsskýrsla Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs.

byggði á auglýstri frummatsskýrslu, umsögnum sem bárust á kynningartíma og afstöðu Sorpstöðvar Rangárvallasýslu bs. til þeirra.

Í samræmi við það sem að framan greinir er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að sýnt hafi verið fram á nauðsyn stækkunar og breytingar á móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæði Sorpstöðvar Rangárvallasýslu í landi Strandar í Rangárþingi ytra. Skipulagsstofnun telur að matsskýrsla Sorpstöðvar Rangárvallasýslu hafi uppfyllt skilyrði laga og reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun telur að hvernig til tekst um áhrif starfseminnar á umhverfið sé alfarið háð verklagi og vinnubrögðum á rekstrartíma athafnasvæðisins. Skipulagsstofnun telur að þar sem athafnasvæðið er alllangt frá bæjum, frístundabyggð og þjóðvegi verði sjónræn áhrif starfseminnar staðbundin og óveruleg og einkum bundin við rekstrartíma svæðisins. Jafnframt telur stofnunin að með skipulögðum vinnubrögðum við móttöku og urðun, líkt og greint er frá í matsskýrslu, sé ólíklegt að nágrannar og vegfarendur verði fyrir ónæði vegna foks frá urðunarsvæðinu.

Skipulagsstofnun telur að þannig verði staðið að verki að ekki sé hættu á mengun jarðvegs og vatns í nágrenni svæðisins. Minnt er á að athafnasvæðið er í hallalítlu landi með gljúpum og vel vatnsleiðandi jarðlögum á yfirborði. Til þess að koma í veg fyrir mengun þarf móttaka og tímabundin söfnun spilliefna að vera með þeim hætti að þau geti ekki borist í jarðveg eða vatn. Skipulagsstofnun vill í því sambandi benda á að í tillögu að starfsleyfi er ekki gerð krafa um að byggt sé yfir rými sem ætlað er fyrir tímabundna söfnun spilliefna eða a.m.k. að þau séu geymd í vökvaheldum kerjum, úr þessu þarf að bæta. Skipulagsstofnun telur mikilvægt að ómeðhöndlaður blautur sláturúrgangur verði ekki urðaður á svæðinu og að fylgst verði með mengun grunnvatns líkt og fyrirhugað er í vöktunaráætlun í tillögu að starfsleyfi.

Þrátt fyrir að Sorpstöð Rangárvallasýslu hafi greint frá umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar og afstöðu sinni til umsagna á fullnægjandi hátt telur Skipulagsstofnun nauðsynlegt að setja skilyrði um að tímabundin geymsla spilliefna sé með þeim hætti að þau geti hvorki borist í jarðveg né vatn. Þannig telur Skipulagsstofnun að unnt sé að draga úr hættu á mengun jarðvegs og vatns.

Skipulagsstofnun telur að fyrirhuguð stækkun á móttöku-, flokkunar- og urðunarsvæði Sorpstöðvar Rangárvallasýslu í landi Strandar eins og hún er kynnt í matsskýrslu sé ásættanleg og muni ekki valda verulega neikvæðum og óafturkræfum áhrifum. Skipulagsstofnun leggur til að við framkvæmdaleyfisveitingu verði sett eftirfarandi skilyrði:

1. Sorpstöð Rangárvallasýslu þarf að tryggja að tímabundin geymsla spilliefna sé á vökvaheldu undirlagi.

Reykjavík, 18. janúar 2007.

Þóroddur F. Þóroddsson

Sigurður Ásbjörnsson